

LASTENSUOJELUA EILEN, TÄNÄÄN JA HUOMENNA

TAPIO RÄTY

22.3.2022

KÄSITELTÄVÄT AIHEET

1. LASTENSUOJELULAIN TAVOITTEET 2008
2. LASTENSUOJELULAIN MUUTOSTEN TAVOITTEISTA
3. KANTELUIDEN KERTOMAA
4. VALVONTA, MITÄ, MIKSI JA MITEN
5. MIKÄ MUUTTUU ?
6. MIKÄ PITÄISI MUUTTUA !

LUKUJA

- Vuonna 2020 kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna yhteensä 19 086 lasta ja nuorta. Heistä huostaanotettuina oli **11 386** (vuonna 2005 9162, joista tahdonvastaisesti 1781, uusia huostaanottoja 2404, joista kiireellisiä 953 ja tahdonvastaisia 385)
- Kaikista 2020 sijoitetuista poikia 53 prosenttia (10 147) ja tyttöjä 47 prosenttia (8 955)
- 2020 aikana sijoitettiin kiireellisesti yhteensä 4 662 (2010 3412 lasta), mikä oli 3 prosenttia (133 lasta) enemmän kuin 2019. Ikävuosittain tarkasteltuna eniten sijoitettiin 15–17-vuotiaita.
- Huostassa olleista lapsista vuoden 2020 lopussa oli 56 prosenttia sijoitettuna perheisiin ja heistä joka seitsemäs (743) sukulaisten ja läheisten perheisiin.
- Laitoshoidossa oli vuonna 2020 42 prosenttia (6912).
- Kustannukset (laitos- ja perhehoito) 2010 620 milj, 2019 883 milj euroa

LSL TAVOITTEET 2008

- Viranomaisten yhteistyö
- Oikeusturva
- Päätöksentekojärjestelmä
- Lasten osallisuus
- Sosiaalityöntekijän rooli ja tehtävät
- Terveystuollon vastuu
- Edunvalvoja
- Asiakassuunnitelman merkitys
- Avohuolto ja jälkihuolto
- Rajoitukset oli uusittu 2004 HE 225/2004, voimaan 1.11.2006

MYÖHEMMÄT MUUTOKSET

- Välttämättömät palvelut 2011
- Perhehoidon ensisijaisuus 2011
- Sosiaalihuoltolain muutokset 2015
- Lasten osallisuus 2020
- Sosiaalityöntekijän tehtävistä- mitoitus, ongelmia 2022

LASUKANTELUT

- 2015 ja 2016 ratkaistiin 232 kantelua, 2017 ratkaistiin 237 kantelua
- 2018 ratkaistiin 179 kantelua, joista toimenpiteitä 20
- 2019 ratkaistiin 267 kantelua, joista toimenpiteitä 44
- 2020 ratkaistiin 329 kantelua, joista toimenpiteitä 73
- 2021 on ratkaistu 495 kantelua, joista toimenpiteitä 83
- **Toimenpideprosentti** kaikista lastensuojeluasioissa on noin 20%
- Näistä ratkaistuista kanteluista on lasten tekemiä kanteluja (sijaishuolto+(suluissa jälkihuolto) 2019 **27** (3) ja 2020 **50** (10), 2021 **93** (12). **Toimenpideprosentti** lasten kanteluissa 60-80 %!
- Vireille tulleita (**15.3 tilanne**) vuonna 2022 lastensuojelu 98, joista lapsen kantelua 22 (6)
Sosiaalihuollossa yhteensä vireille tulleita 2022 255 kantelua.

OIKEUSTURVAN KANNALTA ERITYISIÄ HUOMIOITA SIJAISHUOLLOSSA

- Sosiaalityöntekijä ei tapaa lasta kahden kesken 53 §
- Sosiaalityöntekijän velvollisuudet, avustamis- ja edistämisvelvollisuus
- Laitoksen velvollisuudet 32 a § (myös stt) ja 61 b § ja 74 a §
- Asiakirjojen julkisuus
- Lapsen terveydenhuollon järjestämisen ongelmat (potilaslaki, lääkitys)
- Lapsille ei aina järjestetä opetusta (Lvr ja Eho)
- Sijoitetun lapsen oikeus päihdehoitoon
- Erityinen oikeus yhteydenpitoon 54 §
- Lapsen itsemääräämisoikeuden rajoitukset, vaatetukseen ja ulkonäköön puuttuminen
- Sosiaalityöntekijä vs. laitos, kumpi päättää
- Päätöksenteko
- Asiakassuunnitelmat
- Perheen jälleenyhdistäminen

MITÄ VALVOTAAN

- Lapsen tarvitsemat palvelut
- Lapsen oikeus opetukseen
- Lapsen terveydenhuolto
- Kielelliset oikeudet
- Uskonnollinen kasvatusta
- Sijaishuollon laatu
- Lapsen kohtelu
- Käyttövarat
- Rajoitustoimenpiteet

VALVONTAA

- Sijoittajakunta- stt rooli
- Sijoituskunta- rekisteri
- Hyvinvointialueet
- Laillisuusvalvojat; Avi ja EOA
- Kantelu, muistutus
- Miten
- Miksi
- Milloin
- Mitä pitää uudistaa ja miten?

HE (LUONNOS) LASTENSUOJELULAIN MUUTTAMISEKSI

- 15 § Lapsen tarvitsemien terveydenhuollon palvelujen järjestäminen, stt voi pyytää arviota terveydenhuollon ammattihlöltä
- On järjestettävä sijaishuollon/jälkihuollon kannalta tarpeelliset terveydenhuollon palvelut (huom muotoilu ja ei koske avohuoltoa!!)
- Asiantuntija-apu sosulle
- Viittaus terveydenhuoltolain 69 §
- Terveydenhuollolla osallistumisvelvollisuus, silloin kun lapsi vaativassa sijaishuollossa tai Eho – jaksolla
- Tuettava vanhempia sijaishuollon aikana Isl ja shl palveluilla ja tukitoimilla
- 15 a § - viittaus monialaiseen yhteistyöhön ja aikuissosiaalityö, vpl, päihde- muut sosiaalipalvelu on annettava asiantuntija-apua
- Lapsen ja perheen palvelut järjestettävä viivytyksettä
- Suhde avohuoltoon ja perheen jälleenyhdistämiseen!

TERVEYDENHUOLTOLAKI 69 §

- Sijoituskunnan tai sen sairaanhoitopiirin, johon sijoituskunta kuuluu, on huolehdittava siitä, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on käytettävissään lastensuojelutyössä tarvittavaa lapsen ja nuoren terveydentilan edellyttämää asiantuntemusta. Kun lapselle järjestetään lastensuojelulain 49 a §:ssä tai 60 a §:ssä tarkoitettua laitoshoidoa, tulee kunnan terveydenhuollon asianomaisten yksiköiden tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän *osallistua* hoidon ja huolenpidon antamiseen kyseisessä yksikössä.

26 § VIREILLE TULO

- *Lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulon jälkeen sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on arvioitava **välittömästi** lapsen mahdollinen kiireellinen *lastensuojelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien* tarve*
- *Lapselle on tehtävä sosiaalihuoltolain 36 §:n mukainen palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta. Palvelutarpeen arvioinnin *osana* selvitetään myös lastensuojelulain *mukaisten palvelujen ja tukitoimien* tarve. Jos asian arvioidaan olevan selvästi luonteeltaan sellainen, ettei lastensuojelun tukitoimia tarvita, on tämä perusteltava lapsen palvelutarpeen arvioinnista laadittavassa yhteenvedossa. Arvion tekee stt*
- *Lapsi on sosiaalihuollon asiakas arvioinnin aikana*
- **Lasuasiakkuus** alkaa kiireellisistä toimista, tai lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä; taikka lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään; ja lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia.
- Päättymisen 28 a §

MENETTELYSÄÄNNÖKSET

- Lapsen tapaaminen 29 § täsmennys
- Asiakassuunnitelma 30 § lähettäminen sijaishuoltopaikalle/asianosasille+ täsmennykset
- Hoito- ja kasvatussuunnitelma 30 a §- myös perhehoidossa, myös avohuollossa
- Asiakkaan kanssa pidettävä neuvottelu 31 § - kirjausvelvollisuus, miksi joku asianosaisista ei ole ollut mukana
- Läheisverkosto 32 § viittaus perhehoitolain 16, 3 §

AVOHUOLTO

- **34 §** täsmennys ja korostus *Avohuollon tukitoimilla ehkäistään myös tarvetta lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämiseen kodin ulkopuolella*
- **36 §** koonti. Lapsen terveydentila tutkittava! Välttämättömät palvelut lapselle ja **vanhemmille**
- **37 a §** sijoituspaikkojen pysyvyys
- **37 b §** tehostettu avohuollon tukitoimi- kotiooloissa järjestettävää tukea lapselle ja hänen perheelleen. Moniammatillinen tuki ja palvelut. Määräaikainen, arvioitava 2 kk välein. Selvitettävä merkitys asianosaisille **POIS?**

KIIREELLINEN SJOITUS HUOSTAANOTTO

- 38 § - **välitön vaara**, (viittaus 40 § poistettu), kasvuolosuhteet, huolenpidon puute, oma käyttäytyminen
- Huostaanoton valmistelu 41 § - lausunnot maksutta

SIJASHUOLTO

- **49 §** *Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää myös sijaishuoltopaikan ulkopuolella hänen itsenäisen asumisensa harjoittelun mahdollistamiseksi ennen sijaishuollon päättymistä. Lapselle on tällöin järjestettävä asumisen ja hoidon sekä huolenpidon turvaamiseksi ja itsenäisen asumisen harjoittelun mahdollistamiseksi tarvittava valvonta, palvelut ja tuki **POIS?***
- **Väliaikainen sijoitus kotiin- lisäys:** *Lapsella ja hänen vanhemmallaan, huoltajallaan tai muulla läheisellään **on oikeus** 37 b §:n mukaisesti tarpeenmukaisiin asiakassuunnitelmaan perustuviin, tarvittaessa moniammatillisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, jotka tukevat lapsen kotiin palaamista. Väliaikaista sijoitusta kotiin voidaan jatkaa erityisestä syystä enintään kuusi kuukautta, jos se on lapsen edun kannalta perusteltua.*

VAATIVA SIJAISHUOLTO 49 A § UUSI

Vaativaa sijaishuoltoa on järjestettävä lapselle, jonka erityiseen tai monialaiseen tuen tarpeeseen vastaaminen edellyttää tehostettua vaativaa erityisosaamista, toiminnallisesti integroituun sosiaali- ja terveydenhuollon ammatilliseen osaamiseen perustuvaa kuntouttavaa työskentelyä sekä intensiivistä ammatillisesti koulutetun aikuisen läsnäoloa.

Vaativaa sijaishuoltoa järjestetään asiakassuunnitelmaan perustuen **toiminnallisesti integroituna laitoshoitona** lastensuojelulaitoksessa:

- a) kiireellisenä vastaanotto- ja arviointipalveluna;
- b) perusopetuksen ja sijaishuollon integroituna palveluna;
- c) **päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä sijaishuollon integroituna palveluna;**
- d) **lasten- ja nuorisopsykiatrian sekä sijaishuollon integroituna palveluna;** ja
- e) vammaispalvelujen ja sijaishuollon integroituna palveluna.

Vaativan sijaishuollon aikana on huolehdittava lapsen vanhemmille annettavan tuen järjestämisestä siten kuin 30 §:ssä säädetään. Terveydenhuollon erityisistä velvoitteista säädetään 15 §:ssä ja terveydenhuoltolain 69 §:ssä ja sosiaalihuollon erityisistä velvoitteista säädetään 15 a §:ssä

PÄÄTÖS PÄIHDEHOIDON VIEROITUSHOIDON JA PÄIHDEHOIDON KUNTOUTUKSEN SEKÄ SIIJAISHUOLLON INTEGROIDUSTA PALVELUSTA 49 B §

- Määräaikainen päätös c kohdan vieroitushoidosta 15 vrk kerrallaan, voidaan jatkaa 15 vrk
- Määräaikainen päätös c kohdan kuntoutushoidosta 30 vrk, voidaan jatkaa 30 vrk
- *Mitä 60 e §:ssä säädetään erityistä huolenpitoa koskien, koskee myös 49 a §:n 2 momentissa tarkoitettuja palveluita.*

SIJASHUOLTO

- Sijaishuoltopaikan valinta 50 § kiinnitettävä huomiota
- huostaanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin;
- 2) lapsen sisarussuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen;
- 3) hoidon jatkuvuuteen;
- 4) sijaishuoltopaikassa olevaan osaamiseen, tutkimustietoon ja kuntoutukselliseen erityisosaamiseen sekä käytännön kokemukseen perustuvaan asiantuntemukseen; ja
- 5) lapsen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja oppivelvollisuuslaissa tarkoitetun koulutuksen tai muun opetuksen toteutumiseen ja
- 6) mahdollisuuksien mukaan lapsen kielelliseen, kulttuuriseen ja uskonnolliseen taustaan.
- Laitoshoitoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla.
- Lapsen etu

SIJASHUOLLON AIKAISET TUKITOIMET 51 §

- Sijaishuoltoon sijoittamisen yhteydessä lapsen terveydentila on tutkittava, ellei terveydentilaa ole ollut mahdollista tutkia aikaisemmin tai muusta syystä ei ole käytettävissä riittäviä terveydentilaa koskevia tietoja lapsen hoidon järjestämiseksi sijaishuollon aikana. Sosiaalityöntekijän on *viipymättä toimitettava* sijaishuoltopaikkaan riittävät ja tarpeelliset tiedot lapsen tarkoituksenmukaisen hoidon ja kuntoutuksen järjestämiseksi. Vrt asiakassuunnitelma 30 §
- Sijaishuollon aikana tulee arvioida lapsen perheen kuntoutukselliset tarpeet. Sijaishuollon aikana lapsella ja hänen vanhemmallaan, huoltajallaan tai muulla läheisellään on oikeus sijaishuollon tarkoituksen edellyttämiin tarpeenmukaisiin asiakassuunnitelmaan perustuviin, tarvittaessa moniammatillisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin.
- Jälkihuollon tarpeen kartoittaminen ja jälkihuoltosuunnitelman alustava laatiminen on aloitettava ennen sijaishuollon päättymistä.

YHTEISTYÖ SIIAISHUOLLON AIKANA

- Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän sekä lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sijaishuollossa vastaavan työntekijän tulee *tehdä yhteistyötä* sijaishuoltoon sijoitetun lapsen ja hänen vanhempansa ja huoltajansa sekä sijaishuoltopaikan edustajan kanssa lapsen huollon jatkuvuuden turvaamiseksi sekä perheen jälleenyhdistämisen edistämiseksi.

LAITOSHOITO

- 57 § Lastensuojelulaitoksia, joissa voidaan järjestää tässä laissa tarkoitettua lapsen sijaishuoltoa sekä 37 §:ssä tarkoitettu sijoitus avohuollon tukitoimena, ovat vaativaa sijaishuoltoa järjestävät lastensuojelulaitokset, muut lastenkodit sekä perhekuntoutusyksiköt.
- Perusopetuksen ja sijaishuollon integroitua palvelua järjestävässä lastensuojelulaitoksessa voidaan järjestää perusopetuksen intervallijaksoja 36 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisena koulunkäynnin tukena lastensuojelun asiakkaana oleville lapsille. Perusopetuksen ja sijaishuollon integroitu palvelu edellyttää perusopetuslain mukaista lupaa perusopetuksen järjestämiseen.
- Valtion lastensuojeluyksiköistä ja vankilan perheosastosta säädetään laissa valtion lastensuojelulaitoksesta.

YHDESSÄ HOIDETTAVIEN LASTEN JA NUORTEN MÄÄRÄ??

- 59 § 1 mom Asuinyksikössä saadaan hoitaa yhdessä enintään seitsemää lasta tai nuorta. Samaan rakennukseen voi olla sijoitettuna enintään 24 lasta tai nuorta *kuitenkin niin, että 49 a §:ssä tarkoitetussa vaativan sijaishuollon lastensuojelulaitoksessa enintään 14 lasta*
- 59 a § Asuinyksikössä tulee olla vähintään seitsemän hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää.
- Vaativan sijaishuollon asuinyksikössä tulee olla vähintään 2 hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää yhtä asukaspaikkaa kohden.
- Erityisen huolenpidon asuinyksikössä tulee olla vähintään 3 hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää yhtä asukaspaikkaa kohden.
- Edellä 1–3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa henkilöstön määrä on suhteutettava hoidettavien lasten tai nuorten lukumäärään, heidän tarvitsemaansa hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen ottaen huomioon, mitä 60 §:ssä säädetään
- **VAIHTOEHTO**

ASUINYKSIKÖN HENKILÖSTÖMÄÄRÄ 59 A § ????

- Asuinyksikössä tulee olla vähintään seitsemän hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää.
- Vaativan sijaishuollon asuinyksikössä tulee olla vähintään 2 hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää yhtä asukaspaikkaa kohden.
- Erityisen huolenpidon asuinyksikössä tulee olla vähintään 3 hoito- ja kasvatustehtävissä toimivaa työntekijää yhtä asukaspaikkaa kohden.
- Edellä 1–3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa henkilöstön määrä on suhteutettava hoidettavien lasten tai nuorten lukumäärään, heidän tarvitsemaansa hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen ottaen huomioon, mitä 60 §:ssä säädetään

HENKILÖSTÖ

- 60 § I mom. Lastensuojelulaitoksessa on oltava lasten ja nuorten tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen nähden riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta henkilöstöä. Lisäksi vaativan sijaishuollon laitoksella on oltava käytettävissään riittävä ja mahdollisuuksien mukaan pysyvä lääketieteen, psykologian ja sosiaalityön asiantuntemus vaativan sijaishuollon toteuttamista ja seuranta varten. Laitoksella tulee olla sijaishuollon järjestämiseksi terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan asianmukaiset tilat ja toimintaympäristö.

EHO

- 60 a § Osa sijaishuoltoa- ei rajoitustoimenpide
- Lapselle voidaan sijaishuollon aikana järjestää erityisen huolenpidon jakso, jos
- 1) lapsen sijaishuoltoon sijoittamista koskeva päätös on tehty sillä perusteella, että lapsen päihteiden käyttö tai lapsen käyttäytyminen muutoin vakavasti vaarantaa hänen henkeään, terveyttään tai kehitystään;
- 2) lapsi käyttäytyy sijaishuollon aikana 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla tai
- 3) sijaishuoltoa ei ole lapsen hoidon ja huolenpidon tarve huomioon ottaen mahdollista järjestää muulla tavoin eivätkä terveydenhuollon palvelut sovellu käytettäväksi erityisen huolenpidon sijaan.
- Erityisen huolenpidon jakson tavoitteena on katkaista lapsen henkeä, terveyttä tai kehitystä vakavasti vaarantava käyttäytyminen ja turvata lapsen tarpeisiin vastaava erityisosaamiseen perustuva huolenpito, integroitu mielenterveys- ja päihdetyö ja tavoitteellinen kuntouttava toiminta.
- Erityisen huolenpidon jakson aikana on 60 §:ssä tarkoitetun asiantuntemuksen omaavien henkilöiden tavattava säännöllisesti lasta, osallistuttava lapsen hoidon ja kuntoutuksen suunnitteluun ja toteutukseen lapsen yksilöllisen tarpeen mukaan sekä seurattava ja arvioitava asetettuja tavoitteita säännöllisesti.
- Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee toimia hyvässä yhteistyössä ja tässä tarkoituksessa tavattava lasta, lapsen vanhempia, huoltajia tai muita lapsen hoidosta ja huolenpidosta vastaavia henkilöitä säännöllisesti erityisen huolenpidon jakson aikana.

PÄÄTÖS EHOSTA

- Erityisen huolenpidon jaksosta on tehtävä päätös, jonka tulee olla määräaikainen. Päätös voidaan tehdä **enintään 90 vuorokaudeksi kerrallaan**. Määräaika lasketaan erityisen huolenpidon jakson tosiasiallisesta aloittamisesta. Päätös erityisen huolenpidon järjestämisestä raukeaa, jollei täytäntöönpanoa ole voitu aloittaa 90 vuorokauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Päätökseen erityisen huolenpidon jaksosta on kirjattava jakson perusteet, tavoitteet, hoito- ja kuntoutusmuodot ja muut tukitoimet tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Erityisen huolenpidon jaksoa **voidaan jatkaa erittäin painavilla syillä enintään 90 vuorokautta**, jos jatkaminen on sen lisäksi, mitä 60 a §:ssä säädetään erityisen huolenpidon järjestämisen edellytyksistä, lapsen hengen, terveyden tai turvallisuuden ja lapsen tarpeenmukaisten palvelujen järjestämisen kannalta välttämätöntä.
- Erityisen huolenpidon jakson tarpeesta on viipymättä ilmoitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle päätöksen valmistelua varten. Päätöksen on perustuttava 60 c §:n mukaiseen moniammatilliseen arvioon. Päätöksen erityisen huolenpidon jakson järjestämisestä ja sen jatkamisesta tekee 13 §:n 2 ja 3 momentin mukaan määräytyvä viranhaltija lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian.

EHON JÄRJESTÄMINEN

- **Moniammatillinen arvio 60 c §** *Moniammatilliseen arvioon on kirjattava, miksi sijaishuoltoa ei ole lapsen hoidon ja huolenpidon tarve huomioon ottaen mahdollista järjestää muulla tavoin. Terveysterveysten ammattihenkilön on annettava sosiaalityöntekijän pyynnöstä salassapitovelvollisuuden estämättä kirjallinen arvio ja perustelut, miksi terveydenhuollon toimenpiteen ei arvioida soveltuvan lapsen hoitamiseen erityisen huolenpidon sijasta*
- **Lääkärintarkastukset**
- **60 d §** 12 v lapselle, koulukoti, kunnan omistama laitos joissa on lapsen henkeä, terveyttä tai kehitystä vakavasti vaarantavan käyttäytymisen katkaisemiseen riittävät resurssit, integroitu sosiaali- ja terveydenhuollon ammatillinen erityisosaaminen sekä kuntoutusosaaminen ja terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan asianmukaiset tilat.
- **Päätäminen 60 e §**

RAJOITUSTOIMENPITEET

- 62 ja 63 §:ssä tarkoitettuja rajoituksia voidaan käyttää 49 §:ssä tarkoitettujen sijoitusten aikana. Jäljempänä 64–69 ja 70-71 §:ssä tarkoitettuja rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää ainoastaan **laitoshoitona** järjestettävässä sijaishuollossa. Jäljempänä 71 §:ssä tarkoitettuja erityisiä rajoitustoimenpiteitä ja yhteydenpidon erityistä rajoitusta voidaan käyttää ainoastaan **päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen aikana** ja 72 §:ssä tarkoitettuja erityisiä rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää ainoastaan 60 a §:ssä tarkoitettun **erityisen huolenpidon jakson aikana**.

HENKILÖSTÖN RIITTÄVYYS JA OSAAMINEN

- Mikäli sijoitetun lapsen perusoikeuksia *rajoitetaan siten että se edellyttää lapsen valvontaa tai lapsen voinnin tai tilanteen seuranta*, on laitoksen huolehdittava siitä, että muiden sijoitettujen lasten ja nuorten tarvitsemaan hoitoon ja huolenpitoon on varattu riittävä henkilöstö siten kuin 60 §:ssä säädetään.
- Lastensuojelulaitoksessa laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä on oltava osaamista ja riittävä koulutus ja perehdytys työmenetelmistä ja keinoista, joiden avulla voidaan vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja ennalta ehkäistä rajoitustoimenpiteiden käyttöä. Laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvilla henkilöillä, joilla on tämän lain mukaan oikeus osallistua rajoitustoimenpiteiden toteuttamiseen tai oikeus tehdä ratkaisu tai päätös rajoitustoimenpiteen käyttämisestä, **on järjestettävä riittävä perehdytys** rajoitustoimenpiteiden käytön edellytyksistä sekä rajoitustoimenpiteiden turvallisista ja ihmisarvoa kunnioittavista toteuttamistavoista.
- Palveluntuottajan on lisäksi **varmistuttava** palvelujen tai hoidon toteuttamiseen osallistuvien henkilöiden asianmukaisesta ja riittävästä koulutuksesta sekä osaamisesta ja **ylläpidettävä** sitä järjestämällä täydennyskoulutusta.

YPR

- Pts kunnassa muu kuin stt, samoin jatko
- Kiireellisessä tapauksessa, enintään seitsemän vuorokautta kestävästä, 62 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta rajoittamisesta voi kuitenkin päättää myös lastensuojelulaitoksen johtaja tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö, mikäli rajoittaminen on välttämätöntä lapsen suojelemiseksi. Laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön on toimitettava päätös välittömästi tiedoksi lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Jos rajoittamistoimenpidettä on tarpeen jatkaa tai muuttaa sitä lieventämällä tai se tulee lakkauttaa, tekee päätöksen 13 b §:ssä tarkoitettu lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.
- Yhteydenpidon rajoitus on lopetettava heti, kun se ei enää ole 62 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla tarpeellinen. Päätöksen rajoituksen päättämisestä tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

HALTUUNOTTO JA HENKILÖNTARKASTUS

- Stt voi lieventää tai lakkauttaa
- Tupakat voi hävittää
- Vieroituksen järjestäminen
- Henkilöntarkastuksissa voi käyttää metallinilmaisinta tai vastaavaa teknistä laitetta

KIINNIPITÄMINEN

- Tarkennuksia- ei enää hoidollista, vain lyhytaikaisesti, hyväksyttävä menetelmä vrt hlöstön osaaminen
- Selvitys välittömästi
- Mikäli kiinnipitoon joudutaan turvautumaan toistuvasti, on sosiaalityöntekijän arvioitava ja tehtävä suunnitelma yhdessä lapsen ja sijaishuoltopaikan sekä mahdollisuuksien mukaan huoltajan ja vanhempien kanssa, millä tavoin kiinnipidot olisivat vältettävissä lapsen edun huomioivalla tavalla.

KIINNIPITÄMINEN LAPSEN LAITOKSESTA POISTUMISEN ESTÄMISEKSI

- Sen lisäksi mitä 68 §:ssä säädetään, laitoksen johtaja, tai laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi pitää lyhytaikaisesti kiinni lapsesta, jonka liikkumisvapautta on 69 §:n mukaisesti rajoitettu, estääkseen lasta poistumasta laitoksesta tai sen yhteydessä olevalta piha-alueelta, *jos lapsi saattaisi poistumisellaan itsensä tai toisen henkilön alttiiksi välittömästi uhkaavalle ja vakavalle terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvalle vaaralle.*

LVR

- Stt max 30 vrk, voidaan jatkaa erityisistä syistä päihdehoidon ja -kuntoutuksen varmistamiseksi tai muun erityisen painavan syyn perusteella, jos se on lapsen hengen, terveyden tai turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Tällöinkään rajoittamisen kokonaisaika ei saa ylittää 90 vuorokautta. Jatkamista koskevan päätöksen tekee 13 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu viranhaltija 13 b §:ssä tarkoitettun lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valmisteltua asian.
- Laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi päättää kiireellisessä tapauksessa enintään seitsemän vuorokautta kestävästä liikkumisvapauden rajoittamisesta
- Lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle, joka voi jatkaa tai muuttaa lieventämällä päätöstä tai lakkauttaa päätöksen.

LUVATTA LAITOKSESTA POISTUNEEN LAPSEN ETSINTÄ JA PALAUTTAMINEN

- Lapsen palauttaminen käsittää lapsen kiinniottamiseen ja kuljettamiseen takaisin laitokseen
- Laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalla henkilöllä ja toimivaltaisella sosiaalihuollon viranhaltijalla on oikeus **ottaa** luvatta laitoksesta poistunut lapsi **kiinni** lapsen palauttamiseksi takaisin laitokseensa. Jos lapsen olinpaikan selvittyä lapsen käytöksestä tai lapsen olosuhteista on muutoin pääteltävissä, että lapsi vastustaa palaamista laitokseen, on poliisi velvollinen antamaan sille tehdyn virka-apupyynnön johdosta toimivaltaisen sosiaalihuollon viranhaltijan tai lasta etsivän laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan työntekijän pyynnöstä virka-apua lapsen kiinniottamiseksi sekä avustamaan lapsen kuljetuksessa siten kuin 69 b §:ssä säädetään. Sosiaalihuollon viranomaisella tai laitoksen työntekijällä ei ole oikeutta voimakeinojen käyttöön lapsen kiinniottamiseksi.
- Henkilöntarkastuksen kuljetukseen käytettävässä autossa tai erityisestä syystä auton välittömässä läheisyydessä kuljetuksen turvallisuuden varmistamiseksi.
- Haltuunotto 65 § 1 mom aineet ja esineet
- Kiinnipito autossa

POLIISIN VIRKA-APU LUVATTA LASTENSUOJELULAITOKSESTA LUVATTA POISTUNEEN LAPSEN PALAUTTAMISEKSI

- Sen lisäksi, mitä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 22 §:ssä säädetään sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellista virka-apua muilta viranomaisilta, poliisi on velvollinen sille tehdyn virka-apupyynnön johdosta antamaan sosiaalihuollon viranomaiselle tarpeellista virka-apua lastensuojelulain 49 §:n tarkoittamassa sijaishuollossa olevan luvatta lastensuojelulaitoksestaan poistuneen lapsen löytämiseksi ja kiinniottamiseksi.
- Lapsen palauttamiseksi lastensuojelulaitokseensa poliisi on velvollinen avustamaan lapsen kuljetuksessa sosiaalihuollon viranomaisen osoittamaan väliaikaiseen lastensuojelulaitokseen, jos kuljettamisessa tarvitaan poliisin virka-apua kuljetettavan väkivaltaisuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi.

ERISTÄMINEN JA VALVONTA

- Eristäminen voi kestää vain välttämättömän ajan, yhtäjaksoisesti enintään neljä tuntia
- Tarvittaessa lapselle on tehtävä lääkärintarkastus eristämisen alkaessa, eristämisen aikana tai eristämisen päättyessä.
- Laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön tulee viipymättä ilmoittaa eristämisestä 13 b §:ssä tarkoitetulle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle
- Lastensuojelulaitoksen on toimitettava aluehallintovirastolle kuukausittain ilmoitus lasten eristämisistä. Aluehallintovirastolle tehtävässä ilmoituksessa on mainittava lapsen tunnistetiedot, tiedot toimenpiteestä ja sen syystä sekä toimenpiteestä päättäneen henkilön nimi. Aluehallintoviraston tulee hävittää lasta koskevat tunnistetiedot kahden vuoden kuluttua tietojen saamisesta

ERITYISET RAJOITUSTOIMENPITEET JA YHTEYDENPIDON ERITYINEN RAJOITUS PÄIHDEHOIDON VIEROITUSHOIDON JA -KUNTOUTUKSEN AIKANA

- **Sen lisäksi** mitä tässä luvussa säädetään yhteydenpidon rajoittamisesta ja rajoitustoimenpiteistä sekä 6 l a §:ssä rajoitusten käytön yleisistä edellytyksistä 49 a §:n 2 momentin c kohdassa tarkoitetun päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä sijaishuollon integroidun palvelun aikana lapsen perusoikeuksia voidaan rajoittaa erityisillä rajoitustoimenpiteillä ja yhteydenpidon erityisellä rajoituksella
- Edellytykset
- Ypr- anonyymi piiri- mainittava ne joita ypr ei koske, stt ei voi päättää, päättää kuitenkin lakkauttamisesta/lieventämisestä
- Kehon ulkoinen tarkastus vain terveydenhuollon ammattihlö+?toinen mukana?
- Haltuunotto; yhteydenpitoon käytettävät laitteet ja välineet tai rajoittaa niiden käyttöä päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen ajaksi
- Henkilöntarkastus
- **Suunnitelmalliset** henkilönkatsastukset

ERITYISET RAJOITUSTOIMENPITEET ERITYISEN HUOLENPIDON JAKSON AIKANA

- Lapsen liikkumista voidaan erityisenä rajoitustoimenpiteenä rajoittaa **erityisen huolenpidon** jakson ajaksi, enintään 90 vuorokautta kerrallaan.
- Päätöstä liikkumisvapauden rajoituksesta voidaan jatkaa enintään 90 vuorokautta.
- Ypr- anonyymi piiri- mainittava ne joita ypr ei koske, stt ei voi päättää, päättää kuitenkin lakkauttamisesta/lieventämisestä
- Kehon ulkoinen tarkastus vain terveydenhuollon ammattihlö+?toinen mukana?
- Haltuunotto; yhteydenpitoon käytettävät laitteet ja välineet tai rajoittaa niiden käyttöä
- Henkilöntarkastus
- **Suunnitelmalliset** henkilönkatsastukset

KIRJAUKSET

- Kirjaamisen tulee sisältää kuvaus rajoitustoimenpiteestä ja siitä, miten rajoitus on toteutettu, minkälaisia muita rajoituksia on mahdollisesti käytetty samaan aikaan, mikä on toimenpiteen peruste ja kesto, tieto toimenpiteestä päättäneen, sen käytännössä toteuttaneen ja siinä läsnä olleen henkilön nimistä sekä tarvittaessa tieto 66 §:n 1 momentissa, 66 a §:n 1 momentissa tarkoitetuista *perustelluista syistä*, 67 §:n 3 momentissa ja 69 §:n 2 momentissa tarkoitettua *erityisestä syystä*, 71 §:n 4 momentissa tarkoitettua *todennäköisestä syystä*, 71 §:n 5 momentissa tarkoitettua *perustellusta syystä*, 72 §:n 5 momentissa tarkoitettua *todennäköisestä syystä* sekä 72 §:n 6 momentissa tarkoitettua *perustellusta syystä*. Lisäksi on kuvattava toimenpiteen mahdollinen vaikutus hoito- ja kasvatussuunnitelmaan. Kuvattava on myös, miten lasta on kuultu ennen rajoituksesta päättämistä tai sen toteuttamista. Lisäksi on kirjattava, mikä oli lapsen mielipide asiasta
- Kirjaamisten sisältö on lähetettävä *viipymättä* tiedoksi 13 b §:ssä tarkoitettulle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. *Sosiaalityöntekijän on lähetettävä viipymättä kirjaamisten sisältö tiedoksi myös huoltajalle, sekä tarvittaessa lapsen vanhemmalle tai muulle lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavalle henkilölle, siltä osin kuin se on välttämätöntä lapsen sijaishuollon järjestämiseksi*

JÄLKIHUOLTO

- Myös pitkän kiireellisen jälkeen
- Jälkihuoltosuunnitelman alustava laatiminen on aloitettava sijaishuollon päättymistä koskevan valmistelun yhteydessä tai viimeistään vuosi ennen arvioitua sijaishuollon päättymistä
- Jälkihuollon tarkoituksena on tukea lapsen siirtymistä lastensuojelun sijaishuollosta takaisin vanhempiensa tai muun hänen hoidostaan ja kasvatuksestaan vastaavan henkilön luo tai tukea nuoren ihmissuhteita, lapsen tai nuoren itsenäistymistä, hänen asumistaan, kiinnittymistä opintoihin ja työelämään sekä tukea aikuistumista ja arjessa selviytymistä järjestämällä taloudellista tukea ja muita palveluja hänelle ja hänen perheelleen. Jälkihuollon aikana lapsella tai nuorella on oikeus riittäviin hänen tarpeisiinsa vastaaviin välttämättömiin sosiaalihuollon- ja terveydenhuollon palveluihin ja tukeen, päihdekuntoutukseen sekä apuvälineisiin.
- Jälkihuollon tuen tarpeisiin perustuva sisältö määritellään lapselle tai nuorelle laadittavassa 30 §:n 5 momentin mukaisessa asiakassuunnitelmassa.

VALVONTA *KUNNAN ILMOITUS SIJOITETTAVASTA LAPSESTA*

- 78 § Ilmoituksesta on ilmentävä sijoitusperuste, lapsen erityinen tarve palveluihin, sijoituspaikka, sijoittajakunnan toimivaltaisen viranhaltijan yhteystiedot, koulunkäyntiä koskevat yhteystiedot sekä muut palvelujen tai valvonnan järjestämiseen vaikuttavat välttämättömät tiedot.

PERHEHOIDON VALVONTA

- Sijoituskunta
- Sijaintikunta
- Avi
- EOA
- Toimeksiantosuhde- ei sosiaalihuollon asiakkuutta!!
- Sopimukset palveluntuottajien kanssa- ketä valvotaan?
- Ongelmat!

LAPSEN KIELELLISET OIKEUDET

- Lapsen kielelliset oikeudet on turvattu perustuslaissa. Sosiaalihuollon asiakaslain 4 §:ssä on säädetty sosiaalihuollon asiakkaan oikeudesta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon.
- KHO 1.2.2018 T 424. Lapsen etua arvioitaessa on lastensuojelulain 4 §:n 2 momentin mukaan kiinnitettävä huomiota muun muassa lasten läheisten ja jatkuvien ihmissuhteiden turvaamiseen sekä hänen kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustansa huomioon ottamiseen. Lastensuojelulla on tähän liittyvä positiivinen, aktiivisia toimenpiteitä edellyttävä vastuu ja toimimisvelvollisuus.
- AOA 28.6.2019 Dnro 125/2018. Lapsen läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisestä sekä lapsen kiinnittymisestä kielelliseen taustaansa tulee huolehtia jo sijoituksen alkaessa.

USKONTO JA MUU VAKAUMUS

- Lapsen oikeuksien sopimuksen 14 artiklan 2 kappaleessa on turvattu vanhempien oikeus lastensa uskonnon- ja omantunnonvapauden ohjaamiseen lapsen kehitystason mukaisesti.
- Perus- ja ihmisoikeutena on turvattu uskonnon ja omantunnon vapaus, johon kuuluu muun muassa oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa (perustuslain 11 §, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 9 artikla).
- KHO 20.6.2017 T 2957. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on valvoessaan lapsen sijaishuoltoa huolehdittava siitä, että sijaisperheessä lapsille annettava uskonnollinen kasvatus ei loukkaa uskonnonvapauden piiriin kuuluvia lapsen ja hänen vanhempiensa oikeuksia eikä ole lapsen edun vastaista.
- AOA 3.10.2017 Dnro 4300/2017. Sosiaalitoimen tulee vastuussa olevana viranomaisena seurata lapsen tilannetta ja pyrittävä kaikin keinoin siihen, että perhehoitajat ja lapsen huoltaja voivat toimia yhteistyössä siinä, millä tavoin lapsen kasvatus ja uskonnollinen kasvatus järjestetään.
- AOA 8.6.2021 Dnro 2298/2021. Keskeisimpinä periaatteina tavanomaista kasvatustakin sijaishuollossa järjestettäessä on lapsen itsenäisen persoonallisuuden tunnustaminen, lapsen kehitystason mukaisesti lisääntyvä itsemääräämisoikeus, lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten huomioonottaminen sekä lapsen oikeus osallistua häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Esimerkiksi vegaaninen ruokavalio tai vegaaninen elämäntapa voi perustua nuoren eettisiin, ekologisiin tai terveydellisiin henkilökohtaisiin ja punnittuihin valintoihin ja maailmankatsomukseen, joiden mukaisesti nuori haluaa elää päivittäistä arkeaan. Vegaanisen elämäntavan valinta, siis myös muunkin kuin vegaanisen ruokavalion noudattaminen, voi myös perustua nuoren eettiseen tai uskonnolliseen vakaumukseen.

KIITOS!

tapio.raty@eduskunta.fi

